

му серед гуртківців облдержцентру туризму і краєзнавства учнівської молоді, обласний оздоровчо-краєзнавчий зліт “Краєзнавець” активістів Всеукраїнських, обласної експедицій та конкурсів, зліт-змагання гуртківців-краєзнавців облдержцентру туризму і краєзнавства учнівської молоді, активістів обласної туристсько-краєзнавчої експедиції “Люби і знай свій рідний край”.

Таким чином багатий туристичний потенціал нашого регіону створює ідеальні умови для інтенсивного розвитку активного туризму серед школярів [1].

Туризм, як вид діяльності, що здійснюється у тісному контакті з природним оточенням, є дієвим засобом природоохоронного виховання, любові до рідного краю та Батьківщини серед підростаючого покоління.

1. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України : методологія та методика аналізу, термінологія, районування / Бейдик О. О. – К. : ВПЦ “Київський університет”, 2001. – 395 с.
2. Гущина С. В. Воспитание ценностного отношения школьников к физической культуре / С. В. Гущина // IX Міжнародний науковий конгрес “Олімпійський спорт і спорт для всіх”. – К., 2005. – С. 127.
3. Закон України “Про туризм” з доповненнями. Постанова Верховної Ради України від 29.05.2001 № 2470/III, від 18.11.2003 № 1282-IV // Урядовий кур’єр. – 2003. – № 244. – 25 грудня.
4. Звіт про розвиток туристсько-краєзнавчої роботи в Івано-Франківській області за 2012 р.
5. Наровлянський О. Д. Шкільний туризм / Наровлянський О. Д., Наровлянська М. Д., Пустовойт В. О. – К. : Шк. світ, 2009. – 128 с.
6. Савченко Н. В. Дитячо-юнацький туризм і краєзнавство: сьогодення і перспективи розвитку / Н. В. Савченко // Дитячо-юнацький туризм і краєзнавство в Україні та формування гармонійно розвиненої творчості особистості : Всеукраїнська науково-практична конференція, 26–28 травня 2009 р. : матеріали доп. та вист. – Івано-Франківськ, 2009. – С. 99–111.

Рецензент: канд. наук з фіз. вих., доц. Ковальчук Л. В.

УДК 796.5:37.015.3

ББК 75.8

Олександр Новосьолов, Сергій Курилюк

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНО-ОЗДОРОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПРИКАРПАТТІ

Досліджено сучасний стан рекреаційно-туристичного потенціалу Прикарпаття та виявлено зрушення у його застосуванні. Здійснено аналіз стану об’єктів рекреаційно-туристичної галузі. Запропоновано перелік стратегічно важливих кроків щодо розвитку рекреаційно-туристичної галузі Прикарпаття.

Ключові слова: рекреаційно-туристичний потенціал, Прикарпаття, об’єкти рекреаційно-оздоровчої сфери.

Исследовано современное состояние рекреационно-туристического потенциала Прикарпаття найдено структурные сдвиги в его освоении. Сделан анализ состояния объектов рекреационно-туристической сферы. Предложен перечень стратегически важных шагов в развитии рекреационно-туристической сферы Прикарпаття.

Ключевые слова: рекреационно-туристический потенциал, Прикарпаття, объекты рекреационно-туристической сферы.

The modern state of recreation-tourist potential of the Prykarpattia and manifesting of structural changes at his mastering are examined. The analysis of the state of objects of recreation-tourist sphere is done. A list strategically of important steps in the development of in the recreation-tourist sphere of the Prykarpattia.

Keywords: recreation-tourist potential, Prykarpattia, objects of recreation-tourist sphere.

Постановка проблеми. Розвиток рекреаційної сфери характеризується процесами поступових кількісно-якісних змін, які формують відповідні умови для раціонального використання та відтворення рекреаційних ресурсів при одночасному задоволенні потреб населення в рекреаційних послугах. Рівень розвитку рекреаційної сфери, ефективність її функціонування, а також територіальна організація рекреаційної сфери в регіоні на конкретний часовий горизонт детермінується різноманітними факторами. При побудові регіональної політики розвитку рекреаційної сфери важливим є виявлення і врахування факторів впливу на розвиток рекреаційної сфери [6].

З огляду на сучасні тенденції і закономірності соціально-економічного розвитку регіонів і сфер господарювання, актуальним сьогодні є питання дослідження трансформаційних процесів, що відбуваються і в рекреаційно-туристичній сфері, а відтак впливають на використання рекреаційно-туристичного потенціалу. Західний регіон України має всі необхідні умови для розвитку рекреаційно-оздоровчої сфери.

На сьогодні серед науковців немає загальноприйнятої точки зору щодо класифікації факторів, що впливають на розвиток рекреаційної сфери. Тому виникає необхідність у вивченні підходів до класифікації факторів впливу на її розвиток та узагальнення існуючого досвіду. Питанням визначення факторів впливу на розвиток рекреаційної сфери присвячені наукові дослідження багатьох вчених [2, 3, 5, 8, 9].

Важливою умовою розвитку туризму і рекреації є оцінка ресурсного потенціалу, передусім природних та соціально-культурних рекреаційно-туристичних ресурсів. Ці питання ще недостатньо висвітлені в українській науці, незважаючи на значне зростання наукових публікацій з даної тематики в останні десятиліття [1, 4, 10, 11].

Особливого значення в сучасних умовах набуває вивчення стану освоєння рекреаційно-туристичних ресурсів та визначення шляхів їх найбільш оптимального використання у тих регіонах, на території яких активно розвиваються різні види туризму і де ця галузь визначена як одна з пріоритетних. До таких регіонів належить Івано-Франківська область, на території якої зосереджено 17,4% природного рекреаційного потенціалу України. Цей потенціал може бути використаний для різноманітних видів туристської діяльності, особливо розвитку рекреаційного туризму, активізації туристичних послуг. Для найбільш оптимального його використання необхідна детальна оцінка використання ресурсів, обґрунтування напрямів раціоналізації рекреаційно-оздоровчої діяльності у регіоні.

Мета дослідження – охарактеризувати тенденції розвитку рекреаційно-туристичного потенціалу Прикарпаття.

Методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення даних науково-методичної літератури та документальних матеріалів, контент-аналіз документальних матеріалів, соціологічні методи дослідження, метод експертної оцінки, методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. Туристично-рекреаційна галузь проголошена стратегічним напрямом розвитку економіки Івано-Франківщини і є важливим чинником стабільного й динамічного збільшення надходжень до бюджету, істотного позитивного впливу на стан справ у багатьох галузях економіки. Об'єктивно регіон має всі передумови для інтенсивного розвитку внутрішнього та іноземного туризму.

Роль туризму в господарстві краю зростає з кожним роком. Прикарпаття є одним із перспективних туристичних регіонів держави й відіграє важливу роль на українському туристичному ринку. У багатьох районах і містах області туристична галузь починає відігравати провідну роль у місцевому економічному житті, сприяючи розвитку місцевих громад та поглиблюючи взаєморозуміння у середині громад. Туризм сприяє

підвищенню зайнятості населення, розвитку ринкових відносин, міжнародному співробітництву, збереженню екологічної рівноваги.

Розвиток туризму поліпшує інвестиційне середовище, стає джерелом поповнення державного та місцевих бюджетів, сприяє розвитку пов'язаних із туризмом галузей економіки. Він так само відіграє значну роль у збільшенні валютних надходжень і споживчого попиту, поліпшенні структури економіки, зміцненні економічного співробітництва між регіонами, підвищенні якості життя.

З огляду на можливості просування національного і регіонального туристичного продукту на європейському ринку, залучення до інформаційного простору, передового досвіду організації туристичної діяльності, посилення євроінтеграційних процесів у нашій державі та регіоні надзвичайно важливим є розвиток співробітництва з Європейським Союзом. Адже за своїм туристично-рекреаційним потенціалом Україна, та й Прикарпаття, має всі можливості стати одним з провідних європейських туристичних центрів.

Протягом останніх років туристична галузь в області динамічно розвивається. Існуюча база санаторно-курортних та оздоровчих закладів усіх форм власності (131 одиниць на 13,5 тисячі місць) дає можливість нарощувати лікувально-оздоровчі, туристичні, спортивні послуги, в тому числі й для іноземних туристів [14, с.42].

Зростає інтерес населення щодо зайняття туристичною діяльністю. Якщо кількість ліцензованих туристичних підприємств області у 2005 році складала 50, з них 14 туристичних операторів та 36 туристичних агентів, то станом на 01 жовтня 2006 року – туристичні послуги надавали 80 ліцензованих туристичних підприємств, з них 19 туроператорів, 61 турагент.

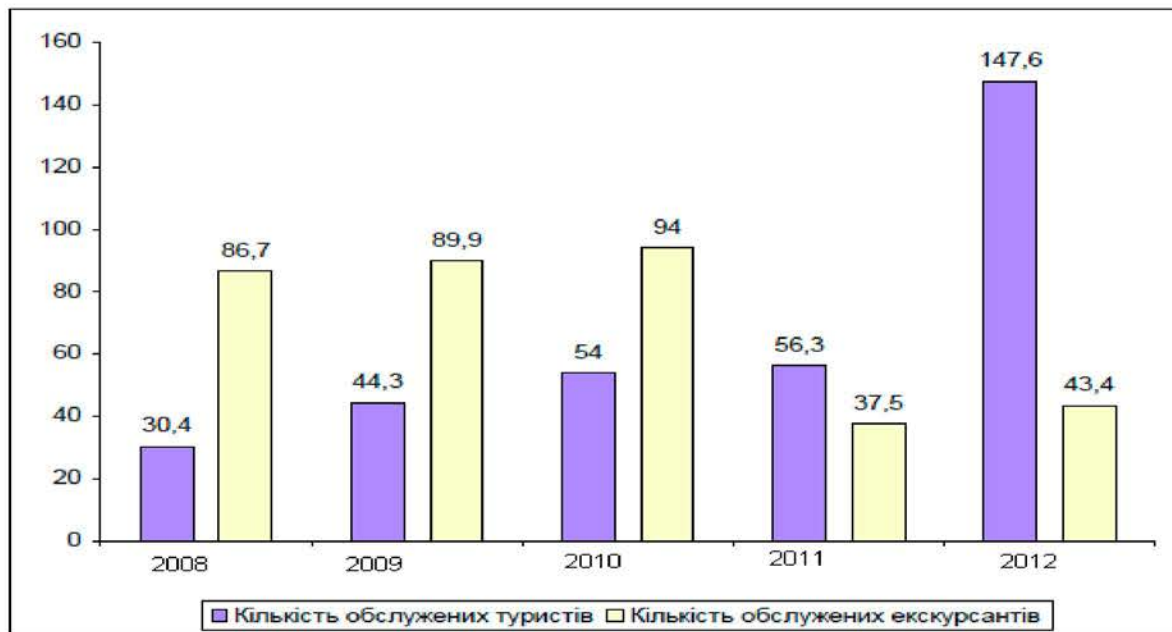

Рис. 1. Динаміка туристів та екскурсантів за 2008–2012 роки, тис. осіб

За 2012 рік ліцензованими туристичними підприємствами області надано послуг 147 581 туристам, що у 3,5 рази більше, ніж за 2002 рік. В Івано-Франківській області за останні п'ять років спостерігається зростання кількості туристів, особливо туристичного потоку з-закордону. Однак, частка внутрішніх туристів (90,1%) значно переважає частку іноземних туристів в області (5,9%).

Таблиця 1

Динаміка кількості туристів за період 2008–2012 роки, тис. осіб

Назва показника	2008	2009	2010	2011	2012
Кількість обслужених туристів	30,4	44,4	54,1	56,3	147,6
в тому числі:	3,1	3,5	4,3	2,3	8,7
іноземні туристи (в'їзний туризм)					
громадяни України, що виїжджали за кордон (виїзний туризм)	2,0	3,8	3,0	3,1	5,1
туристи, охоплені внутрішнім туризмом (внутрішній туризм)	25,4	37,1	46,8	50,9	133,8
Кількість обслужених екскурсантів	86,7	90,0	94,0	37,5	43,4

У 2012 році кількість обслужених екскурсантів тільки туристичними підприємствами області склала 43,4 тисяч осіб, що на 15,7% більше ніж у 2004 році, але менше на 49,9% ніж у 2008 році. Серед туристів в області переважають громадяни України [12, с.41].

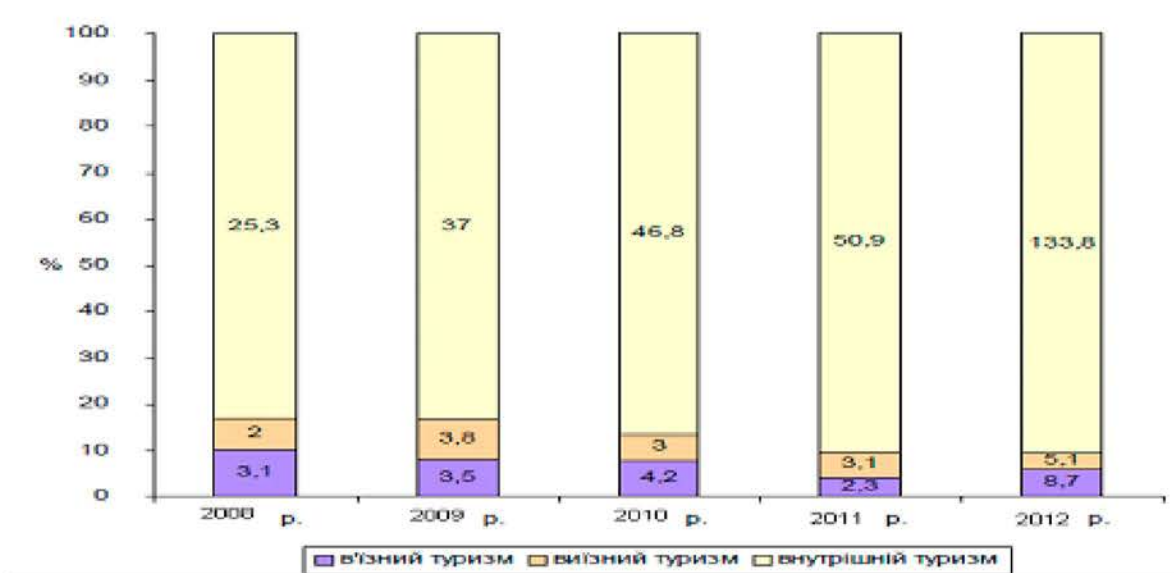

Рис. 2. Динаміка та структура туристів за період 2008–2012 роки

У зв'язку зі зростанням кількості туристів у 2012 році, порівняно з попередніми роками, зросли обсяги реалізації наданих туристичних послуг, а також витрати, пов'язані з наданням таких послуг.

Консолідований обсяг туристичних послуг у 2012 році склав 28 971 тис. грн., що більше у порівнянні з 2011 роком у 1,9 рази та з 2009 роком – у 2,6 рази. Середньо-облікова кількість працівників туристичних фірм за 2012 рік склала 527 осіб, що на 17,4% більше, ніж за 2011 рік.

Покращуються показники роботи туристичних підприємств. Найбільшу кількість туристів у 2012 році обслужили такі туроператори, як ТзОВ “Парктур” (95,3 тис. осіб, або 65,0% від загальної кількості), ТзОВ “Туристична фірма «Надія»” (29,0 тис. осіб, 20,0% відповідно), ЗАТ “Івано-Франківськтурист” (14,1 тис. осіб, 9,0%). Цими туристичними підприємствами сплачено 3357 тис. грн. платежів до бюджету, з них ТзОВ “Парктур” – 1606 тис. грн., ТзОВ “Туристична фірма «Надія»” – 941 тис. грн.,

ЗАТ “Івано-Франківськтурист” – 810 тис. грн. Загалом, туристичними підприємствами у 2012 році сплачено понад 4 млн. грн. платежів до бюджету, що у 1,7 рази більше ніж у 2011 році. Балансовий прибуток склав 576 тис. грн., проти 443,5 тис. грн. – у 2011 році (208,6 тис. грн. було сплачено у 2010 році).

У 2012 році туроператорами та турагентами області обслужено 8,7 тисяч іноземних туристів, що у 3,8 рази більше ніж у 2011 році.

Найбільша кількість туристів приїхала з Росії (1666 осіб), Італії (960 осіб), Молдови (919 осіб), Польщі (687 осіб), Німеччини (683 особи), США (595 осіб), Китаю (367 особи), Канади (333 особи) (рис. 3).

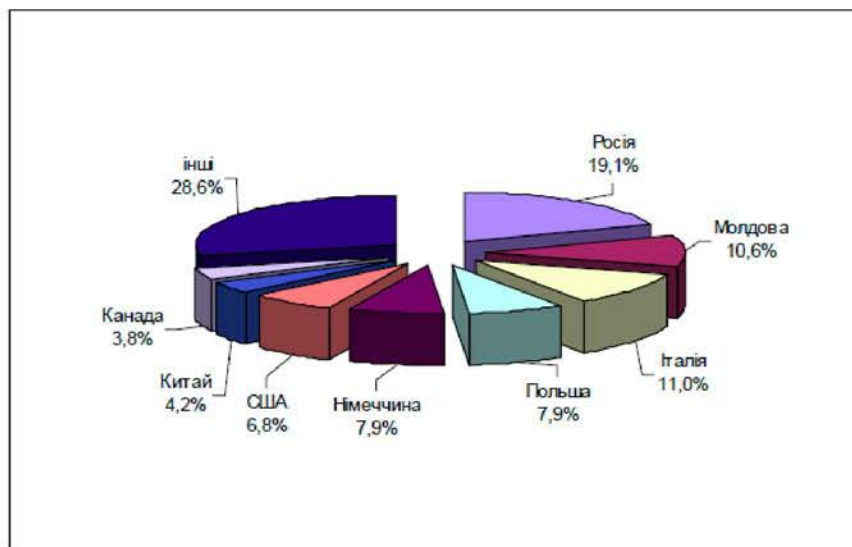

Рис. 3. Структура туристів за країнами походження у 2012 році, %

Таблиця 2

Динаміка відвідувань туристами з-за кордону, осіб

Назва країни	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Польща	1799	505	687
Італія	142	137	960
Австрія	116	55	84
Великобританія	91	48	100
Туреччина	18	68	75
Німеччина	326	250	683
Угорщина	85	50	75
Чехія	64	62	289
Румунія	45	46	31
Країни Прибалтики	23	32	65
Інші країни Європи	406	482	471
Росія	184	82	1666
Молдова	22	43	919
Інші держави СНД	31	62	144
Канада	389	76	333
США	185	71	595
Китай	61	10	367
Інші країни світу	283	117	1156
Разом	4270	2196	8700

За результатами статистичних показників, найбільша кількість туристів приїжджає з метою службової, ділової поїздки, бізнесу та навчання. У 2005 році ця частка туристів склала 66,3% до загальної кількості обслужених туристів.

Все частіше Івано-Франківщину відвідують туристи з метою дозвілля й відпочинку (29,8% загальної кількості).

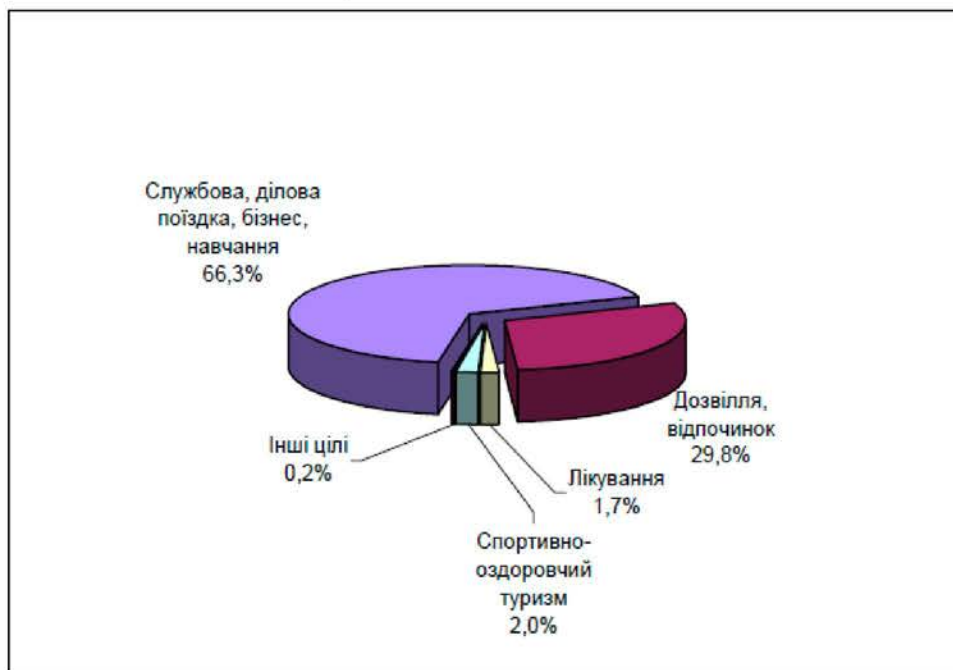

Рис. 4. Структура обслуговування туристів за метою приїзду у 2012 р., %

Серед іноземних туристів переважали ті, хто приїхав на Івано-Франківщину з метою дозвілля та відпочинку (90,8% від загальної кількості туристів) та незначна їх кількість перебувала у службовій, діловій поїздки, у бізнесових цілях, або навчання (див. рис. 5).

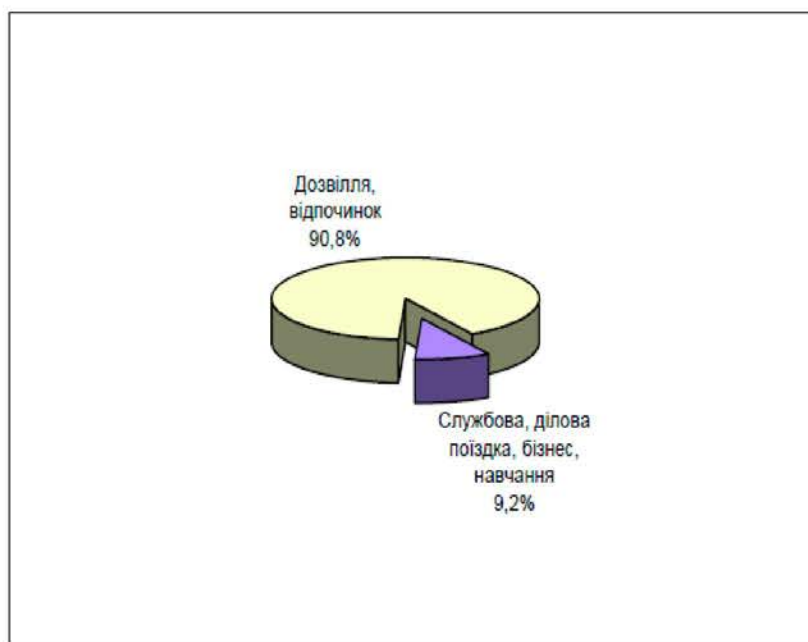

Рис. 5. Структура обслуговування іноземних туристів за метою приїзду у 2012 році, %

У внутрішньому туризмі переважна більшість туристів в 2005 році приїхали в область у справах, з метою бізнесу та навчання (72,2% від загальної кількості туристів, охоплених внутрішнім туризмом) (див. рис. 6).

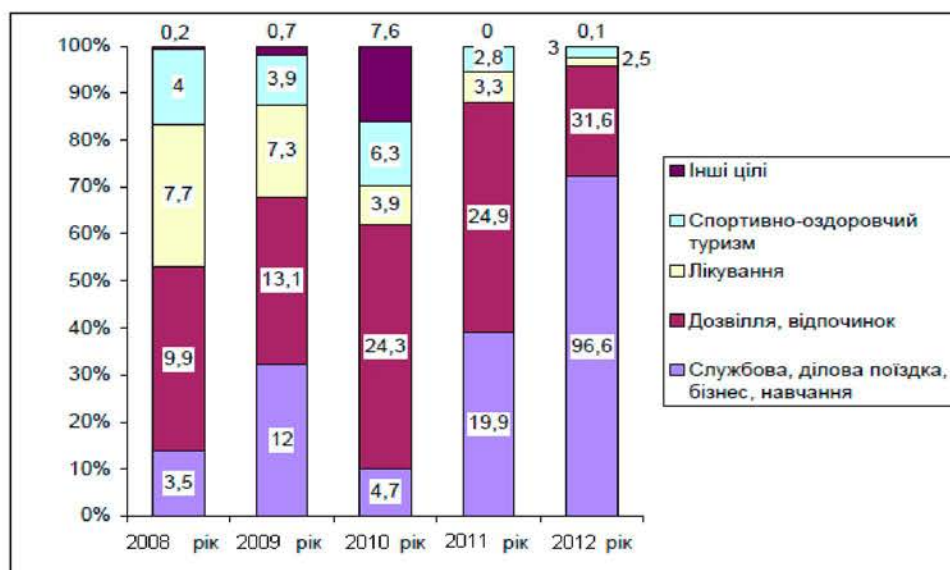

Рис. 6. Динаміка та структура обслуговування внутрішніх туристів за метою відвідування за 2008–2012 роки, тис. осіб

Динаміка та розподіл туристів за віковими категоріями наведена на рис. 7. Як свідчать дані обласного управління статистики, серед туристів переважають особи у віці старше 28 років (82,4% до загальної кількості). Діти у віці до 14 років становлять 14,4%, підлітки від 15 до 17 років – 1,2% та молодь у віці від 18 до 28 років – 2,0%.

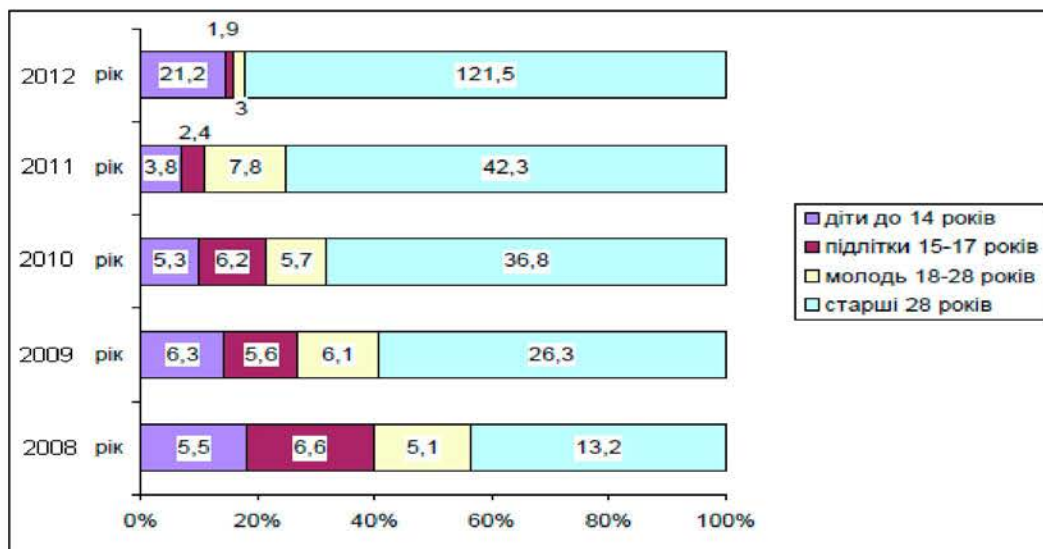

Рис. 7. Динаміка та структура туристів за віком за 2008–2012 роки, тис. осіб

У внутрішньому туризмі переважають туристи у віці старше 28 років та їх питома частка ще більша, ніж серед загальної кількості обслужених туристів (81%) (рис. 8).

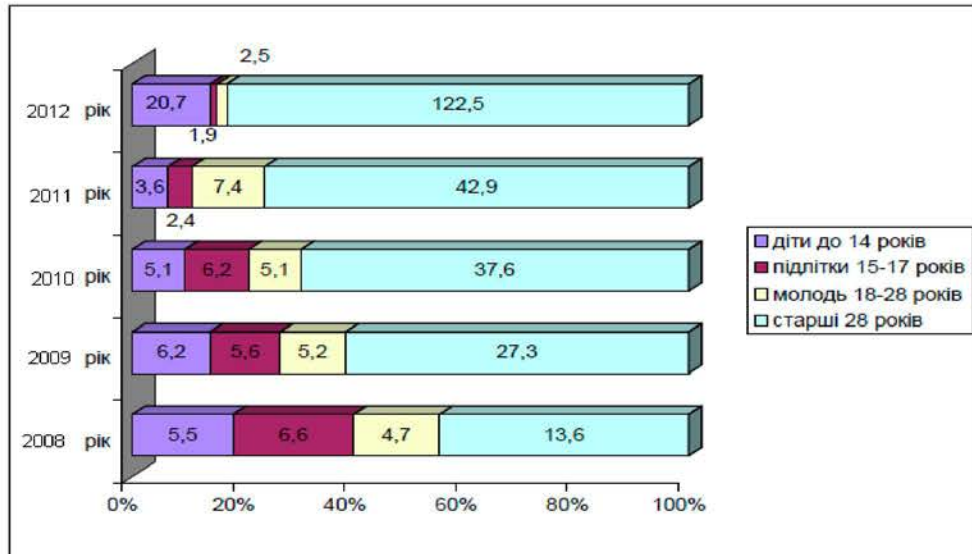

Рис. 8. Динаміка та структура внутрішніх туристів за віком за 2008–2012 роки, тис. осіб

Наведені дані стосуються лише результатів діяльності ліцензованих туристичних підприємств. Отже, наведені в аналізі показники, які ґрунтуються на даних статистичної звітності, не можна вважати повними, оскільки в області є ще понад 100 закладів для розміщення туристів з більш як на 10 тис. місць, що здійснюють обслуговування туристів (санаторії, санаторії-профілакторій, лікувально-оздоровчі комплекси, пансіонати, бази і будинки відпочинку, готелі, дитячі оздоровчі заклади). Це надає можливість нарощувати лікувально-оздоровчі, туристичні, спортивні послуги, в тому числі й для іноземних туристів. Названі заклади щороку приймають близько 150–200 тис. осіб, більшість з яких є внутрішніми туристами [9, с.78].

Таким чином, За прогнозами фахівців у третьому тисячоріччі ріст туристичної індустрії буде незворотний зі швидкими темпами розвитку. І це цілком закономірно, особливо з огляду на той факт, що на даному етапі свого розвитку людське суспільство трансформувалося із суспільства продуктивності й добробуту в “суспільство вільного часу”, тому подорожі й туризм для значної кількості мешканців нашої планети стали категоріями важливими, незамінними й невід’ємними від самих необхідних умов життя.

Світова індустрія туризму входить у період постійно збільшуваного обсягу подорожей, що підсилюється конкуренцією серед регіонів і країн перебування. При цьому Європа залишиться найважливішим і популярним регіоном, що залучає туристів і мандрівників.

Туризм ХХІ століття – це насамперед туризм, орієнтований на клієнта, як споживача туристичних товарів і послуг. Зростає частка індивідуального туризму та запланованих турів під запити клієнта [7, с.70].

Переважає частка відпочинкового туризму, а саме відпочинку в санаторно-курортних місцях та рекреаційних зонах, активного туризму.

Швидкими темпами розвиваються культурно-пізнавальний та діловий туризм. Значно зростає використання авіатранспорту у пересуванні туристів до місць відпочинку. Подальший розвиток туристичного ринку визначатиметься новітніми комп’ютерними системами, Інтернетом. Основні тенденції розвитку туризму в світі та країнах ЄС характеризується такими показниками:

- щорічно у світі відбувається близько 808 млн. подорожей, понад 52% з яких – в межах Європи; близько 60% усіх туристичних подорожей пов'язано з відпочинком;
- частка туризму у світовому експорті товарів і послуг складає близько 13%, а у країнах ЄС – 14%; туризм формує 8% сукупного ВВП країн ЄС і забезпечує близько 11% економічного зростання;
- кількість робочих місць у туристичній індустрії країн ЄС складає близько 12% від загальної чисельності зайнятих;
- відбувається скорочення тривалості і збільшення кількості туристичних подорожей, що формує попит на туристичні пропозиції, які надають можливість відвідати значну кількість місць за короткий час;
- відбувається активне залучення держав у конкурентну боротьбу за вплив на параметри міжнародного туристичного потоку, зокрема через реалізацію державних програм, запровадження нормативної бази та фіскальної політики, сприятливої для розбудови туристичної індустрії;
- пріоритетним напрямом розвитку туризму стає створення ефективних механізмів встановлення і підтримання рівноваги між збереженням природних, історико-культурних ресурсів та туристичною діяльністю [10, с.21].

Зростає позитивний імідж України на міжнародному туристичному ринку, впроваджено цілий ряд заходів з розвитку цієї галузі та налагоджено співпрацю з іншими державами. Україна підписала 35 міждержавних та міждержавних угод про співробітництво в галузі туризму з понад 20 країнами світу і є дійсним членом Всесвітньої туристичної організації.

За метою подорожі в структурі в'їзного потоку в Україну переважають приватні поїздки (83%), службові, ділові поїздки та поїздки з метою навчання становлять 11%; туристичні, релігійні поїздки або культурний і спортивний обмін – 6%.

Структура в'їзного потоку за країнами походження є наступною: країни СНД – 59%, країни ЄС – 37%, решта країн – 4%. При чому частка туристів з країн ЄС поступово зростає:

– Найбільше в Україну приїжджали з: Росії, Польщі, Молдови, Білорусі, Угорщини, Словаччини, Румунії, Німеччини, США;

– Другий рік поспіль спостерігається стрімке збільшення кількості туристів з країн, які раніше не вирізнялися прискореним зростанням потоків до України, зокрема з Австрії, Чехії, Латвії, Великої Британії, Італії, Франції, Литви [13, с.250].

Зростає роль Івано-Франківщини на українському туристичному ринку: туризм визнано пріоритетним напрямком розвитку області, активно розвиваються туристичні продукти, поступово покращується рівень обслуговування туристів, впроваджуються заходи з просування регіону як туристичного. Як наслідок, кількість туристів збільшується.

На сьогодні проблемою краю є неефективне та нераціональне використання ресурсів, невідповідність рівня розвитку туристичної індустрії наявному потенціалу. Обсяги обслуговування не відповідають можливостям області, оскільки поступаються оптимальній розрахунковій кількості туристів, яку вона може прийняти. Адже за науковими дослідженнями рекреаційна місткість Івано-Франківщини складає понад 2 млн. осіб.

Незадовільною є ситуація з іноземним туризмом, який економічно найбільш вигідний. Незважаючи на широку “географію” туристів, які приїжджають до регіону, 32,11% складають туристи з колишнього СРСР, і, в першу чергу – з Росії та Молдови.

Щодо інших країн, то найбільше регіон відвідують туристи із Польщі, Німеччини, Італії. Зростає кількість туристів з Канади, США. При цьому частина іноземних туристів, які подорожували в туристичних групах, є досить незначною – лише 1,2%.

Висновки

1. Встановлено, що для формування туристичної політики області необхідно розробити та втілити в життя Стратегію розвитку та маркетингу туризму, передумовами якої є: світові тенденції розвитку туризму, що визначають зростаючу роль Європи, як найбільш відвідуваного регіону світу, та зокрема Центрально-Східної Європи, де буде спостерігатися найбільша кількість туристичних відвідувань; прогнози зростання кількості туристів в Україну, в тому числі з метою відпочинку та бізнесу, що спричинить зростання попиту на заклади розміщення; тенденції зростання внутрішнього туризму в Україні; зростання рівня усвідомлення туристами необхідності оздоровлення, що буде зумовлювати вибір місця відпочинку (перебування в рекреаційних, санаторно-курортних центрах, екологічно чистому середовищі з екологічно чистим харчуванням та народною медициною); тенденції зростання рівня освіченості, що зумовлюють вибір туристичних продуктів, що базуються на історії, культурі, традиціях, фольклорі, як таких, що впливають на духовний розвиток людини; тенденції, що стосуються інформатизації суспільства та використання сучасних технологій; тенденції зростання якості життя, що зумовлює зростання попиту на туристичні продукти високої якості з відповідною ціною.

2. Досліджено, що ситуацію у сфері рекреації та туризму Івано-Франківської області можна охарактеризувати відсутністю сформованої цілісної системи раціонального використання туристичних ресурсів, невизначеністю пріоритетів їх освоєння та розвитку, неефективністю використання унікальних природних та історико-культурних ресурсів.

3. Проведені дослідження засвідчують, що у регіоні неефективно реалізуються конкурентні переваги природного потенціалу. Окрім того, більшість туристичних об'єктів зосереджені в гірських районах (територія Яремчанської міської ради, Косівського району), що призводить до диспропорцій рекреаційного навантаження в області та заповідних територій.

4. Встановлено, що для забезпечення збалансованого розвитку рекреації на території області та (з урахуванням туристичного потенціалу, екологічного стану довкілля) необхідно визначити стратегічні території для видів туризму, які вимагають тривалого перебування на цій території: гірський туризм (гірськолижний, піший), лікувально-оздоровчий туризм, сільський зелений туризм, екологічний туризм, культурно-пізнавальний туризм.

5. Слід зазначити, що визначення стратегічних територій розвитку рекреації та активних видів туризму необхідно проводити з метою впорядкування стратегічних цілей та заходів. Цей поділ не виключає розвитку інших територій та туристичних продуктів. В той же час слід констатувати наступне: конкуренція із внутрішніми та закордонними туристичними ринками вимагає від Івано-Франківської області значного покращення транспортної інфраструктури (дороги, аеропорт, залізниця); збільшення туристичних потоків в область потребує збільшення кількості готелів та закладів розміщення із високим рівнем обслуговування, наявною базою для проведення конференцій, конгресів, виставок; позиціонування області в майбутньому як рекреаційно-оздоровчого центру вимагає розвитку санаторно-курортної інфраструктури (бювети, умови проживання, атракції та програми організації дозвілля відпочиваючих); забезпечення розвитку культурно-пізнавального туризму в область може відбуватися шля-

хом покращення матеріально-технічної бази об'єктів культури (особливо музеїв), пам'яток архітектури та історії; відновлення історичних центрів; якість організації дозвілля слід підвищувати шляхом проведення – маркування туристичних атракцій та маршрутів, проведення категоризації та стандартизації послуг гостинності; оптимальне використання природних переваг географічного розташування, його окремих районів за рахунок проведення ефективної транзитної політики, активізації регіонального співробітництва і туристичного обміну з іншими областями України та сусідніми державами, розвиток системи комунікацій; охорона та відновлення національної природної та історико-культурної спадщини шляхом вдосконалення нормативно-правової бази, законодавчого закріплення статусу рекреаційно-туристичних територій та розширення їх фонду, збереження науково-обґрунтованих норм місткості рекреаційно-туристичних територій, покращення туристичної привабливості національних природних і культурних визначних місць за рахунок цілеспрямованої реклами та використання “інформаційно-міфологічних” ресурсів туризму; удосконалення системи підготовки та підвищення кваліфікації туристичних кадрів з врахуванням реально існуючої та перспективної потреби регіонального туристичного комплексу в спеціалістах з організації активного дозвілля тощо.

Перспектива подальших досліджень лежить у площині систематизації досліджень з проблеми рекреаційної діяльності різних груп населення та обґрунтування положень і рекомендацій щодо структури знань для підготовки та підвищення кваліфікації кадрів.

1. Бойчук І. Традиції та перспективи охорони і рекреаційно-туристичні ресурси Прикарпаття: використання ландшафтів Прилімнянських Горган / І. Бойчук // Нац. природ. парки: пробл. становлення і розв. : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – Яремче, 2000. – С. 28–30.
2. Вароді В. Туризм та охорона довкілля як чинник підвищення добробуту горян / В. Вароді, О. Янюк // Гори і люди (у контексті сталого розвитку) : матеріали Міжнар. конф. Т.1. – Рахів, 2002. – С. 21–23.
3. Гаврилів Б. Пам'ятки історії та культури Івано-Франківщини: Історико-краєзнавче дослідження / Б. Гаврилів, М. Гаврилів. – Івано-Франківськ, 2001. – 96 с.
4. Гетьман В. Основні завдання і проблеми розвитку екотуризму в національних природних парках і біосферних заповідниках України / В. Гетьман. – 2002. – № 35 (верес.). – С. 4–8.
5. Головчанська У. Івано-Франківськ: пам'ятки, історія / У. Головчанська, О. Шокалюк. – Івано-Франківськ : ІМЕ, 2002. – 94 с.
6. Горішевський П. Сільський зелений туризм: організація надання гостинності / П. Горішевський, В. Васильєв, Ю. Зінько. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2003. – 148 с.
7. Долгопола Г. Рекреаційні ресурси Івано-Франківщини / Г. Долгопола // Наук. вісн. [ІМЕ]. – 2000. – № 2. – С. 69–70.
8. Клапчук В. М. Лісове господарство Східної Галичини XIX – першої третини XX століття / В. М. Клапчук // Схід. – 2008. – № 3. – С. 76–82; Клапчук В. М. Сучасні екзогенні процеси / В. М. Клапчук, М. В. Клапчук, Я. Я. Тимчук / Карпатський національний природний парк. – Яремче : Фоліант, 2009. – С. 63–72].
9. Клапчук В.М. Туризм і курортне господарство Галичини : монографія / Володимир Клапчук / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ : Фоліант, 2012. – 224 с. ; іл. : 230, табл. : 36, бібл. : с. 219–223, с. 78].
10. Пілько А. Карпатський рекреаційний комплекс: сучасні особливості розвитку, проблеми ефективного використання / А. Пілько // Матеріали звіт.-наук. студ. конф. за 1998 р. – Івано-Франківськ, 1999. – С. 20–22.
11. Програма охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки в Івано-Франківській області на 2000–2005 роки // Вісник Обласної ради та ОДА. – 1999. – № 12. – С. 5–70.
12. Програма розвитку туризму в області на 2002–2010 роки // Вісник Обласної ради та ОДА. – 2003. – № 8. – С. 22–42.

13. Рожко І. Географічні аспекти розвитку туризму в межах Карпатського національного природного парку / І. Рожко, І. Стеців, П. Теліш // Нац.природ. парки: пробл. становлення і розв. : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – Яремче, 2000. – С. 226, 249–252.
14. Таран Л. Бізнес на красі / Л. Таран // Україна. – 2002. – № 10. – С. 41–47.

Рецензент: канд. наук з фіз. вих., доц. Луцький В. Я.

УДК 796.56:796.092.29

ББК 75.8

Ярослав Галан, Ігор Випасняк

СПОРТИВНЕ ОРІЄНТУВАННЯ В СИСТЕМІ ПОДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ

У статті розглянута програма по спортивному орієнтуванню в системі підготовки кадрів для фізичного виховання та спорту. Виділені основні цілі та форми, якими повинен опанувати студент у ході вивчення навчальної дисципліни.

Ключові слова: *спортивне орієнтування, фахівці з фізичного виховання і спорту.*

В статье рассмотрена программа по спортивному ориентированию в системе подготовки кадров для физического воспитания и спорта. Выделены цели и формы, которыми должен овладеть студент в ходе изучения учебной дисциплины.

Ключевые слова: *спортивное ориентирование, специалисты с физического воспитания и спорта.*

In this paper the program for orienteering in the system of training for physical education and sport. The basic goals are the forms that the student must master in the course of learning a discipline.

Keywords: *sport orienteering, physical education and sports.*

Постановка проблеми та аналіз результатів останніх досліджень. Професійна діяльність студентів сполучена з більшими фізичними й нервово-емоційними навантаженнями. Аналіз літературних джерел свідчать, що одним з ефективних засобів підготовки студентів, здатних швидко й точно орієнтуватися на незнайомій місцевості в найскладніших умовах, швидко пересуватися по бездоріжжю, особливо в лісі, по болотам, кущам, високотрав'ї, долати природні й штучні перешкоди – все це є спортивним орієнтуванням [2, 4].

Разом з тим, у системі професійного навчання студентів вузів, поки ще недостатньо активно використовуються можливості спортивного орієнтування для поліпшення їх фізичного стану.

Тим часом, заняття спортивним орієнтуванням сприяють покращенню функціонального стану кардіореспіраторної системи організму студентів, зміцненню м'язів і зв'язок нижніх кінцівок, більш ефективному розвитку фізичних якостей, особливо витривалості.

Одна з основних завдань сучасності – це виховання здорової, всебічно розвинутої особистості [1]. Дане завдання набуває особливого значення в процесі глобальної трансформації українського суспільства. У розв'язку цього завдання провідну роль повинні відіграти фізична культура й спорт, що гармонійно поєднують у собі духовне багатство, моральну чистоту й фізичну досконалість.

Життя з її швидкими темпами й наростаючим потоком інформації, поставило перед вищими навчальними закладами, вузівським фізкультурним рухом нові завдання. Вони пов'язані з необхідністю розширення сфери сприятливого впливу занять фізичними вправами, і використання елементів, спортивної інтелектуальної діяльності, у навчанні й трудовій творчості [5].